

POSUDEK

Sotona, Milan: Rwanda jako aktér ve Východoafrickém společenství. Hradec Králové: Filozofická fakulta (diplomová práce), 2022. 81s.

Diplomová práce „Rwanda jako aktér ve Východoafrickém společenství“ svým názvem vyvolává představu čtenářů, že bude řešit postavení Rwandy ve výše jmenované regionální organizaci, příp. v daném regionu. Opak je pravdou. O Východoafrickém společenství se čtenář prakticky nic nedozví, jakou roli a postavení v něm Rwanda hraje, a z těchto důvodů nebyl naplněn ani cíl anotace, jak se Rwanda profiluje v oblasti zahraniční politiky v daném regionu v období před předsednictvím v EAC a během něho. Po přečtení textu je naprosto zřejmé, že výzkumný záměr pisatele je soustředěn výhradně na zahraničněpolitické vztahy Rwandy a Ugandy zkoumané prostřednictvím obsahové analýzy lokálního tisku a projevů obou prezidentů těchto zemí. Diplomová práce se proto měla spíše jmenovat „Analýza zahraničněpolitických vztahů Rwandy a Ugandy v letech 2017-2021.“

Když odhlédneme od tohoto počátečního fatálního nedostatku, jedná se určitě o zajímavé a víceméně málo prozkoumané téma, včetně použití zajímavé teorie a metodologie výzkumu. Vztahy Rwandy a Ugandy jsou v posledních desetiletích zajímavě protkány jak ve vnitropolitickém vývoji obou zemí, tak v účasti jejich armád a podporou různých povstaleckých organizací ve válečném konfliktu v Demokratické republice Kongo (DRK). Přestože si oba politické režimy zaslouží označení jako personálně autoritářské režimy a oba se vyznačují hrubým potlačováním lidských práv, politickými procesy, vraždami, brutálním potlačováním opozice, Rwanda (snad z pocitu viny zahraničních velmocí a mezinárodně politických organizací za neřešení genocidy v roce 1994) se stala jedním z největších příjemců zahraniční finanční a materiální pomoci. I díky této neomezené zahraniční pomoci se Rwanda stala jednou z nejlépe fungujících ekonomik v této oblasti Afriky. Autoritářský diktátor Paul Kagame je v zahraničních médiích obvykle líčen jako vůdce, který brání ve Rwandě demokratické hodnoty a vypuknutí další etnické válce a genocidě. Z těchto důvodů je výzkum vzájemných vztahů obou zemí v daném historickém kontextu velmi podnětný, zajímavý a přínosný. Jen škoda, že autor nepožádal o dodatečnou změnu názvu diplomové práce.

Jak jsem uvedl dříve, práce je vymezena časově analýzou zahraničně politických vztahů v obou zemích po roce 2017, nicméně autor se nepříliš systematicky věnuje i jejich vztahům a propojení hlavních aktérů v 80. a 90. letech. Obsahově je téma jasně definováno, jedná se o hledání příčin zhoršení vztahů Rwandy a Ugandy po roce 2017. Celkové pojetí práce a cíle nejsou sice vymezeny v úvodu, ale pozorný čtenář je najde v dalších kapitolách (zejména v Metodologii výzkumu). Podle autora „cílem výzkumu je zmapovat a popsat skutečné důvody, které vedly ke zhoršení vztahů mezi oběma zeměmi a porovnat je s rétorikou prezidentů či spřízněných médií.“ (s. 22). Dále definuje hlavní výzkumnou otázku a dvě podotázky:

- I. „Využívá Rwanda a Uganda nastolování agendy k přesvědčování a ovlivňování postojů a chování svých obyvatel?“
  1. „Jaká témata byla ve rwandských a ugandských denících, či projevech prezidentů nejvíce využívána?“
  2. „Reflektují témata v denících projevy a vyjádření prezidentů?“ (s. 22).

Vzhledem k obsahu diplomové práce je zvolena odpovídající teorie nastolování agendy, kterou autor poměrně přehledně zpracovává v Teoretické části (s.15-21), nicméně nechápu, proč ze tří typů agendy vyřadil (bez zdůvodnění) tzv. politickou agendu (s. 18). Podobně se vyrovnává i s metodologií výzkumu, která je rozebrána v 2.kapitole (s. 22-27).

Autor používá obsahovou analýzu, kterou se rozhodl zpracovat kvalitativní metodou. Domnívám se, že zvolená teorie i metodologie plně odpovídá záměru a provedení výzkumu.

Struktura práce je víceméně logická, možná bych omezil historické reminiscence v úvodu a omezil se na historické texty v 3.kapitole. Taktéž struktura Praktické části není příliš promyšlená, většina subkapitol nemá charakter výkladových textů (úvod, výklad, závěr). Za zvážení určitě stálo propojení všech historických kapitol do jedné, podobně i subkapitoly 4. kapitoly jsou krátké (někdy dva odstavce) a mohly být bez větších problémů spojeny a jednotlivá témata zvýrazněna tučným písmem. Subkapitola 4.7 a 4.8 je nelogicky rozdělena na dvě, přestože hlavním aktérem je stejná osoba, generál Kale Kayihura. Hlavní kapitoly nejsou ukončeny závěrem, který by obsahoval autorovo shrnutí.

Zřejmě za jádro diplomové práce můžeme považovat 5.kapitolu označenou jako Výzkum. Autor zkoumá klíčová témata nastolování agendy ve rwandských a ugandských médiích. Není příliš jasné, jak došel k výběru těchto témat z denního tisku (četnost?). Očekával bych kompletní vyčerpávající výčet problematických témat rwandsko-ugandských vztahů a pak objektivní výběr dominujících témat. Čtenář se v dané situaci musí spolehnout (protože neví o jiných tématech), že výběr byl proveden sofistikovaně a věrohodně. Nechce se příliš věřit, že by se ugandský a rwandský tisk nevěnoval takovým ožehavým tématům jako energetické projekty, práva na letecký provoz atd.

Struktura úvodu je značně problematická. Problematické je vymezení hlavního a vedlejších cílů diplomové práce, které je umístěno o dvě desítky stran později. Na s. 11 se čtenář dovídá, že diplomová práce „zkoumá skutečné důvody, které vedly ke zhoršení vztahů mezi oběma zeměmi a srovnává je s rétorikou a metaforami, které prezidenti v médiích používají,“ přičemž podobné vymezení se pak nelogicky opakuje na s. 14: „Cílem práce je zmapovat skutečné důvody zhoršení vztahů mezi Rwandou a Ugandou od roku 2017 a porovnat je s rétorikou prezidentů. Práce bude hledat odpověď na otázku, zda Rwanda a Uganda využívají nastolování agendy k přesvědčování a ovlivňování postojů a chování obyvatel.“ Taktéž v úvodu zcela chybí teoretické a metodologické vymezení. Struktura diplomové práce je shrnuta ve třech větách. Úvod končí nepříliš propracovaným tzv. přehledem literatury, kde autor zmiňuje čtyři články.

Závěr se snaží hledat odpovědi na důvody zhoršení rwandsko-ugandských vztahů. Autor dospívá k závěru, že důvody zhoršení bilaterálních vztahů se lišily oproti tématům, která byla oběma zeměmi nastolována, slovy autora „respektive tato témata nebyla zdaleka tak často pokrývána jako několik jiných témat.“ Autor potvrzuje celkem očekávaný výsledek, že tato agenda sloužila k ovlivňování postojů a chování obyvatel a promítala se i do projevů obou prezidentů.

Práce se zdroji je velmi problematická. Autor se v mnoha případech opírá o podivné zdroje (African Business, American Radioworks, Military History Fandom, The New Humanitarian, International Crisis Group, atd.), přestože mohl použít odpovídající akademické zdroje. Přestože autor uvádí v seznamu literatury texty v afrických jazycích, uvádí, že se opíral jen o texty v anglicky psaných novinách. Zřejmě jde o převzetí informací „z druhé ruky“, z článků psaných africkými autory anglicky na tuto problematiku.

Autor zvládl formální stránku diplomové práce, citační normu, fakticky nevyužil možností poznámkového aparátu (jedna poznámka v celém textu). Práce je stylisticky na dobré úrovni. Autor se částečně potýká s problémy v psaní velkých/malých písmen (určitě ne Tutsijští, Tutsijské např. s. 28, bývalé Rwandské armády s. 33, Rwandská hranice (s. 40), atd.), sem tam se objevují hrubé gramatické chyby (partizánkou činnost, s. 42, jednotky ze zahraničí...plenili a zavraždili, s. 36), někdy se objevují přesmyčky ve slovech (přesvědčil s. 30, vzthay s. 39) či chybějí písmena (tutsiJští s. 29, vlastní útok, s. 37, rwandská armáda A? bojovníci RCD, s. 36), nebo přebývají písmena (Mitteranda s. 32), sem tam se objeví nevhodný obrat (vystříleli z jejich pozic, s. 36). Několikrát čtenář narazí na nesprávné

skloňování (nová povstalecká uskupení (zmiňuje se jen jedno, s. 35). Na druhé straně musím ocenit autora, že v práci je minimální počet chyb v interpunkci (s. 28).

Závěrem posuzovatel musí konstatovat, že obsah diplomové práce neodpovídá příliš zadání, autor jen omezeně projevils argumentační schopnosti, jak teoretická, tak praktická část je spíše faktografická, autor snáší fakta (přebírá od jiných autorů?), ale čtenář nenajde větší autorovo zamyšlení či hodnocení. Např. vysvětlení zlepšení v rwandsko-ugandských vztazích v posledním období (přátelství Kagameho se synem Museveniho) není příliš věrohodné, promítlo se v agendě médií, prosloveh prezidentů, byly odstraněny předchozí překážky nedorozumění mezi oběma zeměmi? Na druhé straně autor v českém prostředí otevřel zajímavé téma bilaterálních vztahů Rwandy a Ugandy, vyjmenoval kritické problémy zahraniční politiky obou států. Z těchto důvodů doporučuji tuto diplomovou práci ještě k obhajobě.

V Olomouci dne 8.srpna 2022

Doc. PhDr. Vlastimil Fiala, CSc.